

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут бізнес-технологій «УАБС»
Кафедра фінансів, банківської справи та страхування

Дериземля Карина Віталіївна

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

Фінансовий потенціал підприємства

072 Фінанси, банківська справа та страхування

Студентки 4 курсу _____ К. В. Дериземля

групи ФС-61а

Подається на здобуття освітнього ступеня бакалавр.

Кваліфікаційна робота бакалавра містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело. _____ К. В. Дериземля

Керівник к. е. н, доцент _____ Н. А. Дехтяр

Суми 2020

АНОТАЦІЯ
кваліфікаційної роботи бакалавра
на тему «ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ ПІДПРИЄМСТВА»
студентки Дериземлі Карини Віталіївни

Актуальність теми кваліфікаційної роботи: Стан фінансового потенціалу підприємств впливає не лише на певне підприємство, але і на державу в цілому, тому що діяльність підприємств створює економіку та приносить левову частку надходжень до бюджету. Тому маємо на меті дослідити фінансовий потенціал суб'єктів господарювання, що доводить актуальність обраної нами теми.

Мета кваліфікаційної роботи: визначення теоретичних основ фінансового потенціалу та оцінювання ефективності його використання на підприємстві.

Об'єкт дослідження: процес організації та аналізу фінансового потенціалу підприємства.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні аспекти формування та використання фінансового потенціалу підприємства.

Основний результат роботи: визначено сутність та значення фінансового потенціалу підприємства; досліджено особливості проведення аналізу фінансового потенціалу підприємства; надано загальну характеристику та проведено аналіз фінансового стану ПрАТ «Пирятинський сирзавод»; оцінено ефективність використання фінансового потенціалу ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2016-2018 роки.

Ключові слова: фінансовий потенціал, фінансова стійкість, фінансові ресурси, ефективність фінансового потенціалу.

Основний зміст кваліфікаційної роботи викладено на 38 сторінках, з яких список використаної літератури із 40 найменувань. Робота містить 11 таблиць, 2 рисунка, а також 1 додаток.

Рік захисту роботи – 2020 рік

ЗМІСТ

Вступ.....	6
1 Економічна сутність та значення фінансового потенціалу підприємства.....	8
2 Методика проведення аналізу фінансового потенціалу підприємства...	13
3 Загальна характеристика діяльності та аналіз фінансового стану ПрАТ «Пирятинський сирзавод»	20
4 Аналіз ефективності використання фінансового потенціалу ПрАТ «Пирятинський сирзавод».....	28
Висновки.....	38
Список використаних джерел	40
Додаток А Звітність ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2014-2018 роки.	44

ВСТУП

На сучасному етапі становище господарюючих суб'єктів залежить від фінансового потенціалу. Кожне підприємство має на меті досягати найвищих фінансових показників, приваблювати інвесторів та просувати свій бренд. Для того щоб досягати позитивних результатів діяльності підприємства повинні ефективно розпоряджатися наявними і залученими фінансовими ресурсами та оцінювати ефективність їх використання, адже від цього залежить успішність компанії.

Стан фінансового потенціалу підприємств впливає не лише на певне підприємство, але і на державу в цілому, тому що діяльність підприємств створює економіку та приносить левову частку надходжень до бюджету. Тому маємо на меті дослідити фінансовий потенціал суб'єктів господарювання, що доводить актуальність обраної нами теми.

Сутність фінансового потенціалу розглядає достатня кількість фінансистів, економістів, наукових діячів, серед них представлені О. О. Терещенко, В. Г. Боронос, А. Є. Буряченко, В. О. Кунцевич, Т. В. Паєнко, В. Г. Бикова, В. С. Назаренко, Р. О. Толпежніков, І. О. Школьник, та ін.

Метою кваліфікаційної роботи бакалавра є визначення теоретичних основ фінансового потенціалу та оцінювання ефективності його використання на підприємстві.

Відповідно до поставленої мети були визначені наступні завдання:

- вивчити економічну сутність та значення фінансового потенціалу підприємства;
- дослідити методику проведення аналізу фінансового потенціалу підприємства;
- надати загальну характеристику та провести аналіз фінансового стану ПрАТ «Пирятинський сирзавод»;

– провести аналіз ефективності використання фінансового потенціалу ПрАТ «Пирятинський сирзавод» та розглянути основні напрямки покращення фінансового потенціалу підприємства.

Об'єктом є дослідження процесу організації та аналізу фінансового потенціалу підприємства.

Кваліфікаційна робота бакалавра виконана на матеріалах ПрАТ «Пирятинський сирзавод», котре є підприємством сирно-молочної промисловості, є однією із частин компанії «Молочний альянс», яка випускає продукцію під торговою маркою «Молочний Шлях».

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти формування та використання фінансового потенціалу підприємства.

При вирішенні поставлених завдань застосовувалися: метод економічного аналізу, метод порівняння і аналогії, прогнозування, горизонтальний аналіз, вертикальний аналіз, аналіз відносних і абсолютних показників.

Інформаційною базою для написання кваліфікаційної роботи бакалавра виступили наукові роботи вітчизняних та зарубіжних дослідників в галузі економіки і фінансів, підручники, навчальні посібники монографічні дослідження з питань дослідження фінансового потенціалу підприємства, а також фінансова звітність ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2016-2018 роки.

1 Економічна сутність та значення фінансового потенціалу підприємства

В сучасних умовах кожне підприємство намагається досягнути найвищих фінансових показників і стати лідером серед конкурентів. Для того щоб займати лідируючі позиції підприємство має правильно розпоряджатися наявними та потенційними власними ресурсами, а також аналізувати та оцінювати ефективність використання фінансових ресурсів. Фінансовий потенціал визначає успішність діяльності підприємства. Від фінансового потенціалу залежить те, наскільки привабливим буде підприємство для інвесторів. Тому правильна інтерпретація визначення фінансовий потенціал в умовах ринкової економіки набуває важливого значення [17].

Сутність поняття фінансового потенціалу розглядає значна кількість сучасних українських та закордонних науковців. Серед дослідників трактування дефініції фінансового потенціалу підприємства можна виділити О. О. Терещенко, В. Г. Боронос, А. Є. Буряченко, В. О. Кунцевич, Т. В. Паєнко, В. Г. Бикова, А. С. Назаренко, та інші.

В економічній літературі фінансовий потенціал частіше розглядається як складова економічного потенціалу, однак слід зазначити, що фінансовий – більш вузьке поняття, яке пропонуємо дослідити в таблиці 1.1.

Представлені в даній таблиці визначення сутності терміну «фінансовий потенціал» свідчить, що в сучасній науці існує досить значний набір тверджень щодо даної фінансової категорії. Необхідно відмітити, що переважають два основних підходи до змістовної характеристики даного поняття: ресурсна та результативна складова. На наш погляд, в основному, переважає ресурсна складова фінансового потенціалу, що є достатньо правильним та обґрунтованим. Таку позицію підтримують більшість вітчизняних та зарубіжних науковців (Терещенко О. О., Боронос В. Г., Кунцевич В. О., Буряченко А. Є., Паєнко Т. В., Назаренко В. Г., Ісаєв Е. А.).

Таблиця 1.1 – Трактування поняття «фінансовий потенціал»

Автор	Визначення
О. О. Терещенко [33]	Фінансові ресурси, з приводу яких виникають відносини на підприємстві з метою досягнення його ефективного та рентабельного функціонування
В. Г. Боронос [6]	Фінансовий потенціал є ключовим важелем, який формує механізм динамічної трансформації ресурсів у результати господарської діяльності підприємства
А. Є. Буряченко [7]	Спроможність акумулювати фінансові ресурси за допомогою використання наявних дохідних джерел та формування сприятливого інвестиційного клімату завдяки застосуванню відповідних фінансових інструментів з метою забезпечення стійкого соціально-економічного розвитку відповідної території
В. О. Кунцевич [16]	Здатність до оптимізації фінансової системи із залученням і використанням фінансових ресурсів
Т. В. Паєнко [22]	Сукупність фінансових ресурсів, спрямованих на реалізацію і нарощування економічного потенціалу з метою максимізації прибутку
В. Г. Бикова [3]	Рушійна сила, необхідна для переведення сконцентрованих на підприємстві ресурсів із статичного стану в динамічний, що забезпечує максимально ефективну реалізацію цілей та напрямів розвитку підприємства
А. С. Назаренко [20]	Фінансові можливості підприємства, які формуються за наявності різного роду ресурсів під впливом оточення та внутрішньої структури підприємства та можуть бути реалізовані за допомогою діяльності персоналу та системи управління з метою досягнення максимально бажаного фінансового результату
Е. А. Ісаєв [11]	Сукупність накопичених, залучених та виникаючих у результаті господарської діяльності фінансових ресурсів, що поступають у розпорядження економічних агентів, зумовлюючих досягнення стратегічних цілей соціально-економічного розвитку регіону
П. А. Стецюк [30]	Фінансовий потенціал це пропорція обсягів чистих грошових потоків до прийнятних для фінансового стану підприємства
Ю. В. Сердюк-Копчекчі [27]	Фінансовий потенціал визначається для визначення єдиної стратегії та мети розвитку підприємства завдяки залученим і наявним фінансовим ресурсам

Це пов'язано із тим, що фінансовий потенціал формується за рахунок відповідного обсягу фінансових ресурсів підприємства, які використовуються для здійснення операційної, інвестиційної і фінансової діяльності суб'єкта господарювання та мають на меті отримати максимальний ефект від господарської діяльності.

В умовах самофінансування кожен суб'єкт господарювання повинен не лише покривати поточні витрати за рахунок власних ресурсів, але й отримувати додатковий дохід у вигляді прибутку для здійснення розширеного процесу

відтворення та досягнення поставленої мети діяльності підприємства. При цьому, в сучасних умовах обмеженості власних джерел фінансування, господарський суб'єкт повинен своєчасно та повно виконувати різноманітні фінансові зобов'язання, задовольняти потреби найманих працівників, засновників та акціонерів, що передбачає отримувати максимально можливий позитивний фінансовий результат. Отже, існує прямо пропорційна залежність між прибутковістю діяльності підприємства і його фінансовим потенціалом. Також, підприємство повинно реалізовувати таку систему управління фінансовими ресурсами, яка б забезпечувала ефективне співвідношення між наявними власними ресурсами та залученими і позиковими коштами, враховуючи різні способи їх залучення на найбільш вигідних для підприємства умовах.

Водночас автори, В. Г. Боронос, В. Г. Бикова, вважають, що потенціал є ключовим важелем у господарській діяльності підприємства. Більшість науковців, а саме О. О. Терещенко, Т. В. Паєнко, Е. А. Ісаєв, зазначають, що фінансовий потенціал це ресурси, що накопичені в результаті господарської діяльності та призначені для нарощення прибутку в майбутньому.

Наряду з цим окремі автори, серед яких можна виділити Буряченка А. Є., Бикова А. С., Стецюка П. А., Сердюк-Копчекчі Ю. В. окрім того, що визначають фінансовий потенціал як сукупність фінансових ресурсів, у їх визначеннях присутній кінцевий результат їх формування та використання. Тобто вони вказують мету використання фінансових ресурсів та діяльності підприємства. Зазначені автори є прихильниками результативного підходу до визначення фінансового потенціалу.

В свою чергу, науковець А. Є. Буряченко висловлює думку, що фінансовий потенціал є ключовим показником, який формується в результаті обміну ресурсів у кінцевий результат діяльності підприємства.

Фінансовий потенціал це важливий індикатор в життєвому циклі підприємства, який визначає стан та положення окремого суб'єкта господарювання серед конкурентів на ринку. М. А. Юдин у своїй роботі

переконаний, що саме фінансовий потенціал може вказувати на темпи подальшого фінансового розвитку [40].

Узагальнюючи визначення подані науковцями можемо дати авторське визначення фінансовому потенціалу підприємства. Отже, на нашу думку, фінансовий потенціал підприємства це сукупність набутих і залучених ресурсів, які підприємство залучає в господарський процес, щоб здійснювати ефективне функціонування та стати лідером на ринку серед конкурентів. Слід зазначити, що фінансовий потенціал має велику значення у фінансово-господарській діяльності підприємства. Так, завдяки достатньому обсягу фінансових ресурсів створюється база для здійснення виробництва відповідного обсягу та асортименту продукції, визначаються способи мінімізації збитків та максимізації прибутку, встановлюється оптимальне співвідношення між окремими компонентами виробничої, фінансової та організаційної структури діяльності підприємства. Необхідність підприємства максимально правильно та ефективно акумулювати та використовувати наявний та потенційний фінансовий потенціал дає можливість для подальшого розвитку і забезпечує конкурентоспроможність на ринку.

Фінансовий потенціал, це складна динамічна система, кожен елемент якої взаємодоповнює один одного і в результаті маємо певний рівень розвитку підприємства, достатній обсяг власних та залучених джерел фінансування підприємства [15]. Фінансовий потенціал формується на основі необхідних фінансових ресурсів, які при правильній та ефективній системі їх організації мають принести найвищий прибуток. На рівень фінансового потенціалу можуть також впливати інноваційні технології, які застосовуються лише на конкретному підприємстві, що дозволяє отримати конкурентні переваги перед іншими підприємства даної сфери чи галузі. Наявність новітніх технологій та техніки на підприємстві впливає на якість та обсяг виробництва та реалізації продукції, забезпечує більш гнучку цінову політику бренду, і в кінцевому результаті дозволить залучити більше нових і постійних клієнтів [1].

Фінансовий потенціал є важливою складовою в аналізі і продовженні фінансового життєвого циклу підприємства. Якщо грамотно провести розрахунки

і надати аналіз фінансовому потенціалу підприємства, то можна зрозуміти наскільки підприємство потребує в залученні позикових коштів, можна провести оцінку наскільки ефективні джерела за допомогою яких формується основний капітал, як можна отримати найвищу вигоду в залежності від того який напрямок розвитку обрало підприємство. Саме потенціал є фундаментальною основою для того щоб визначити в якому напрямку може розвиватися підприємство, наскільки можливо завдяки фінансовому менеджменту трансформувати потенціал в результат, який буде приносити якнайбільший дохід [23].

Отже, фінансовий потенціал підприємства відіграє важливу роль у господарському процесі. Він забезпечує ефективний процес виробництва та відтворення, служить основою для здійснення результативної діяльності підприємства. За допомогою фінансового потенціалу формується необхідний виробничий потенціал, що забезпечується на основі достатності коштів на розробку, купівлю та запровадження технологічної переорієнтації виробництва та створення достатньої матеріально-технічної бази для виробництва. Фінансовий потенціал дозволяє забезпечувати прибутковість і рентабельність бізнесу, створює умови для реалізації ефективних господарських рішень та стратегій. Фінансовий потенціал також впливає на формування ринкового потенціалу підприємства через наявні фінансові можливості щодо реалізації маркетингових досліджень, забезпечення дієвої та гнучкої цінової політики, знаходження та виходу на нові ринки збуту продукції, скорочення та оптимізацію витрат на виробництво і збут продукції та знаходження нових споживачів.

2 Методика проведення аналізу фінансового потенціалу підприємства

Як свідчать дослідження багатьох науковців першочерговим завданням вітчизняних підприємств є подальша мобілізація всіх наявних зовнішніх і внутрішніх фінансових ресурсів для забезпечення розвитку фінансового

потенціалу. Тому досить важливим є правильно здійснити оцінку розвитку фінансового потенціалу з метою визначення ефективного механізму управління ним, на основі системи показників.

Завданнями для підприємства можуть стати: наявність у господарства достатньої кількості коштів для того щоб відповідати за свої зобов'язання, окупність вкладених коштів, ефективність використаного майна з умовою якнайменших витрат і отримання найбільшого прибутку [19].

Різні науковці виділяють декілька груп показників оцінки фінансового потенціалу, а саме: показники, що характеризують ефективність використання власних та залучених фінансових ресурсів. Друга група індикаторів направлена на визначення ефективності капіталу за напрямками вкладання в активи. І нарешті, третя група – пов'язана з станом забезпечення необхідними фінансовими ресурсами, і характеризує стабільність і стійкість суб'єкта господарювання [14].

Основним завданням аналізу фінансового потенціалу підприємства є визначення результативності формування та використання фінансових ресурсів, необхідних для здійснення ефективної фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання [2].

На нашу думку, для того щоб зробити повноцінну оцінку фінансових можливостей і ресурсів підприємства, важливо провести аналіз цих джерел і наскільки ефективно їхнє використання.

Необхідно відмітити, що на сьогоднішній день не існує єдиної думки щодо проведення методики оцінювання та аналізу фінансового потенціалу підприємства. Найбільш вдалою, на наш погляд є методика фінансового потенціалу запропонована Р. О. Толпежніков. Автор зазначає, що розроблена ним методика оцінка фінансового потенціалу сприятиме вибору більш ефективних напрямів активізації діяльності підприємства, дозволить виявити дієву стратегію поведінки, та буде направлена на мінімізацію витрат і ризику від вкладень [37].

Узагальнена модель оцінювання фінансового потенціалу підприємства за Р. О. Толпежніковим наведена на рисунку 2.1.



Рисунок 2.1 – Модель оцінки фінансового потенціалу підприємства [21]

На нашу думку, методики оцінки фінансового потенціалу не повинні бути важкими, але після проведення аналізу потрібно отримати максимально якісну інформацію, щоб в подальшому ця інформація призвела до фінансової вигоди і отриманню прибутку. П. А. Фомін та М.К. Старовойтов також пропонують свою методику оцінки, яка полягає в характеристиці рівня потенціалу, прибуткова діяльність відповідає високому рівню фінансового потенціалу, середній рівень відповідає прибутковій діяльності, але з хиткою фінансовою стабільністю, відповідно, якщо господарство не буде стабільним у використанні наявних і залучених фінансів, то буде мати низький рівень потенціалу [28].

Необхідним є розрахунки показників рентабельності. Це такі фінансові показники які можуть бути використані аналітиками та інвесторами для оцінки здатності компанії отримувати дохід від доходу, від активів балансу, операційних витрат і власного капіталу протягом визначеного періоду часу. Корисно аналізувати коефіцієнти порівнюючи з попередніми періодами [32]. Наведемо показники рентабельності та деякі їх характеристики в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Показники рентабельності та їх характеристика

Назва показника	Характеристика
Рентабельність продукції	характеризує ефективність виробництва та реалізації продукції і показує окупність витрат
Рентабельність продажу	характеризує ефективність продажів продукції та є одним із показників, що показує результативність функціонування підприємства та свідчить скільки доходу було отримано з кожної однієї гривні продажу
Рентабельність активів	характеризує ефективність використання активів, показує скільки чистого фінансового результату припадає на одиницю активів
Рентабельність позикового капіталу	характеризує рівень прибутковості позикового капіталу для підприємства
Рентабельність власного капіталу	показує ефективність використання власного капіталу, тобто в означає скільки прибутку одержує підприємство з використаного власного капіталу
Рентабельність власного оборотного капіталу	визначає норму прибутковості на вкладений власний оборотний капітал
Рентабельність основних засобів	показує розмір прибутковості отриманий від використання основних засобів
Рентабельність оборотних активів	характеризує розмір прибутковості від вкладених оборотних активів

В системі аналізу фінансового потенціалу підприємства важливим напрямком є оцінка фінансову стійкість, яка дає можливість визначити чи здатне підприємство здійснювати господарську діяльність за рахунок власних джерел фінансування і чи може воно адаптуватися до змін зовнішнього середовища, з врахуванням залучення зовнішніх джерел фінансування.

Тому аналіз фінансової стійкості розпочинають із визначення типу фінансової стійкості на основі порівняння джерел фінансування з наявними запасами та витратами. Для цього розраховують абсолютні показники фінансової стійкості. Сума запасів для розрахунку фінансової стійкості включає: виробничі запаси, біологічні активи, готова продукція, незавершене виробництво, витрати

майбутніх періодів. Здійснення запасів на підприємстві повинно бути профінансовано за рахунок власних оборотних коштів, при їх нестачі залучаються короткострокові та довгострокові кредитні ресурси [35].

Наявність власного оборотного капіталу (ВОК) характеризує обсяг власних ресурсів, які підприємство використовує на забезпечення потреб поточної діяльності. Якщо сума ВОК збільшується в порівнянні із попередніми аналізованими періодами, це свідчить про подальший розвиток діяльності підприємства в майбутньому.

Показник (ВОК) розраховується за формулою:

$$\text{ВОК} = \text{ВК} - \text{НА}, \quad (2.1)$$

де ВК – власний капітал;

НА – необоротні активи.

Наявні власні і позикові джерела формування запасів, а також витрат розраховується за наступною формулою:

$$\text{ВДДФ} = \text{ВОК} + \text{ДК}, \quad (2.2)$$

де ДК – довгострокові кредити.

Загальна величина джерел формування витрат і запасів визначається наступним чином:

$$\text{ДФЗ} = \text{ВДДФ} + \text{КК}, \quad (2.3)$$

де КК – короткострокові позикові кошти.

Забезпеченість запасів джерелами фінансування визначається такими індикаторами:

- надлишок (+) або нестача (-) власного оборотного капіталу;
- надлишок (+) або нестача (-) довгострокових і власних джерел формування запасів;
- надлишок (+) або нестача (-) нормальних джерел формування [39].

На основі проведених розрахунків абсолютних показників фінансової стійкості визначається відповідний її тип. Так, автор Школьник І. О. виділяє наступні типи поточної якісної оцінки фінансової стійкості:

1) абсолютна фінансова стійкість – тобто, підприємство спроможне фінансувати запаси і витрати (З) надлишком власного оборотного капіталу:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{ВОК} - \text{З} \geq 0 \\ \text{ВОК} + \text{ДК} - \text{З} \geq 0 \\ \text{ВОК} + \text{ДК} + \text{КК} - \text{З} \geq 0 \end{array} \right\} \quad (2.4)$$

Трикомпонентний показник фінансової стійкості матиме наступний вигляд (1,1,1).

Цей тип характеризується тим, що підприємство повністю здійснює фінансування запасів і витрат за рахунок власних ресурсів, без залучення додаткових коштів, тобто платоспроможність гарантована.

2) нормальна фінансова стійкість – підприємство залучає додатково довгострокові кредити до власних обігових коштів, платоспроможність також гарантована:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{ВОК} - \text{З} < 0 \\ \text{ВОК} + \text{ДК} - \text{З} \geq 0 \\ \text{ВОК} + \text{ДК} + \text{КК} - \text{З} \geq 0 \end{array} \right\} \quad (2.5)$$

Трикомпонентний показник має вигляд (0,1,1).

3) нестійкий фінансовий стан – передбачає для забезпечення функціонування діяльності окрім власних джерел залучення довгострокових та короткострокових кредитів і позик, при цьому платоспроможність є порушеною, але не критичною:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{ВОК} - \text{З} < 0 \\ \text{ВОК} + \text{ДК} - \text{З} < 0 \\ \text{ВОК} + \text{ДК} + \text{КК} - \text{З} \geq 0 \end{array} \right\} \quad (2.6)$$

Трикомпонентний показник характеризується такими індикаторами (0,0,1).

4) критичний чи кризовий фінансовий стан – означає, що підприємство знаходиться на грані банкрутства, оскільки не має достатніх джерел фінансування витрат і запасів:

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{ВOK} - \text{З} < 0 \\ \text{ВOK} + \text{ДК} - \text{З} < 0 \\ \text{ВOK} + \text{ДК} + \text{КК} - \text{З} < 0 \end{array} \right\} \quad (2.7)$$

Трикомпонентний показник має вигляд (0,0,0) [39].

Слід відмітити, що фінансову стійкість розраховують також за допомогою системи відносних показники фінансової стійкості – коефіцієнтів: автономії, фінансової стійкості, фінансування, забезпеченості власними оборотними коштами, маневреності власного капіталу) [4].

Оцінку фінансового потенціалу підприємства здійснюють та основі ліквідності балансу. Оскільки ліквідність показує чи здатне підприємство своєчасно та в повному обсязі розрахуватися зі своїми поточними зобов'язаннями наявними оборотними коштами [18].

Дослідження ліквідності балансу передбачає порівняння активів, які згруповані у порядку зменшення, а також пасивів, розміщені за терміном погашення зобов'язань.

Всі активи балансу за рівнем ліквідності поділяються на чотири групи [9]: найбільш ліквідні активи (А1); середньоліквідні активи (А2); низьколіквідні активи (А3); важколіквідні активи (А4).

Пасиви балансу в залежності від терміновості сплати зобов'язань групують також на чотири групи: поточні зобов'язання за розрахунками (П1); позики і короткострокові кредити банків (П2); довгострокові зобов'язання (П3); постійні пасиви (П4).

Баланс підприємства вважається ліквідним за умови, якщо $A1 \geq P1$, $A2 \geq P2$, $A3 \geq P3$, $A4 \leq P4$.

Комплексна оцінка ліквідності балансу проводиться на основі показника платоспроможності:

$$K_{\text{пл}} = \frac{A_1 + 0,5 \cdot A_2 + 0,3 \cdot A_3}{\Pi_1 + 0,5 \cdot \Pi_2 + 0,3 \cdot \Pi_3} \quad (2.8)$$

Чим більший показник $K_{\text{пл}}$ тим більше вірогідність посилення платоспроможності аналізованого підприємства, та покращення структури пасивів і активів [23].

Отже, фінансовий потенціал підприємства це сукупність набутих і залучених ресурсів, які підприємство залучає в господарський процес, щоб здійснювати ефективне функціонування та стати лідером на ринку серед конкурентів. Для того щоб в повній мірі оцінити можливості підприємства у фінансовому напрямку, потрібно зробити аналіз джерел і ресурсів фінансового походження. В економічній літературі немає єдиного підходу для методологічного діагностування фінансового потенціалу підприємства. Для оцінки потенціалу важливо оцінити фінансову стійкість підприємства, що надасть змогу для подальшого розуміння адаптації підприємства до зовнішнього середовища. Оцінка фінансового потенціалу виробничого підприємства доповнюється аналізом рентабельності і ліквідності балансу підприємства.

3 Загальна характеристика діяльності та аналіз фінансового стану ПрАТ «Пирятинський сирзавод»

Приватне акціонерне товариство (ПрАТ) «Пирятинський сирзавод» – було створене у 1920 році, підприємство сирно-молочної промисловості, територіально знаходиться в Україні, Полтавська область, місто Пирятин. Товариство утворене шляхом перетворення і реорганізації за рішенням зборів засновників ЗАТ «Пирятинський сирзавод» 02.10.2004 р., а у 2016 р. за рішенням загальних зборів – перейменовано у ПрАТ «Пирятинський сирзавод», та є однією із частин

компанії «Молочний альянс», яка випускає продукцію під торговою маркою «Молочний Шлях» [8].

Підприємство виконує діяльність передбачену Статутом, та має статус юридичної особи. Організація виробництва починається із закупки молока у населення і фермерів, і подальшої переробки сировини на високоякісний продукт. Основними напрямками діяльності підприємства є: виробництво різних видів сирів, виробництво іншої кисло-молочної продукції, також діє в сфері оптової і роздробної торгівлі, а також у виробництві продовольчих товарів. Наразі асортимент виробленої продукції підприємства становить понад 110 найменувань. Завод виробляє велику кількість продовольчих товарів, які мають високі смакові якості при невисоких цінах, що зробило цей бренд добре пізнаваним і широко-поширеним.

На початку 2019 року ПрАТ «Пирятинський сирзавод» отримав сертифікат «Хаяль», що дає право відправляти на експорт товари до Малайзії [12].

Дослідження фінансово-господарської діяльності даного підприємства, розпочнемо із ознайомлення з основними показниками, наведеними в таблиці 3.1.

Таблиця 3.1 – Динаміка основних фінансово-економічних показників діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2016–2018 рр., тис. грн. [37]

Показник	Рік			Відхилення 2018 р. до 2016 р., (+,-)
	2016	2017	2018	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1055413	1520951	1616516	561103
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	891792	1284651	1456698	564906
Фінансовий результат до оподаткування	74277	117702	-16006	-90283
Чистий фінансовий результат (прибуток / збиток)	60031	96403	-16006	-76037
Власний капітал	166682	263085	146725	-19957
Позиковий капітал	270344	276752	418011	147667
Всього активів	437026	539837	564736	127710

Основним інформаційним джерелом, що використовується для проведення аналізу є фінансова звітність товариства: форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий

стан)», форма 2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» (Додаток А) за період дослідження – 2016-2018 роки.

Аналізуючи основні фінансово-економічні показники діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2016-2018 роки слід відмітити, що підприємство нарощує обсяги реалізації продукції та суму активів, що свідчить про зростання потенціалу підприємства.

Так, відхилення чистого доходу від реалізації продукції з початку до кінці аналізованого періоду становить 561103 тис., грн., а вартість активів у 2018 році зросла на 127710 тис. грн. або на 29 % проти 2016 року. Також відмічаємо чітку тенденцію до зростання витрат на виробництво і реалізацію продукції за весь період аналізу.

У 2018 р. собівартість реалізованої продукції збільшилася на 564906 тис. грн. в порівнянні з 2016 роком, що в свою чергу призвело до отримання збитків до оподаткування від здійснення різних видів діяльності та чистого фінансового результату (збитку) у сумі 16006 тис. грн. Однак, за попередні роки (2016-2017) підприємство мало чистий прибуток, сума якого у 2017 році становила 96403 тис. грн.

Що стосується джерел фінансових ресурсів діяльності товариства, то необхідно відмітити чітку переорієнтацію з власних джерел фінансування на позикові.

Наступним чином маємо зменшення на 19957 тис. грн. власного капіталу, натомість позиковий капітал зріс на 147677 тис. грн., на противагу 2016 року. Так, якщо у 2016 році співвідношення між власним і позиковим капіталом становило 38 до 62 %, то у 2018 році ситуація змінилася у склала 25 : 75 на користь позикових і залучених фінансових ресурсів. Це може призвести до втрати фінансової самостійності підприємства, оскільки його функціонування на пряму залежить від зовнішніх кредиторів та інвесторів [5].

Отже, в цілому можемо зробити висновок, що основні фінансово-економічні показники засвідчують відповідне зростання господарської діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за період 2016-2018 роки, однак здійснення

даної діяльності в 2018 роки приносить підприємству збитки, що вплинуло на зміну частки джерел фінансування з власних на залучені і позикові кошти, та свідчить про недостатньо ефективне використання капіталу, яке в майбутньому, може призвести до погіршення основних принципів організації господарської діяльності, в частині їх самофінансування та прибутковості.

Проведення аналізу фінансового стану є обов'язковою умовою для здійснення оцінювання якості фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства. Аналітичні дослідження фінансової звітності підприємства надають змогу оцінити стан та рівень достатності формування та використання майна, забезпеченість джерелами фінансування господарської діяльності, визначити платоспроможність та ліквідність, рівень фінансової стійкості, ділової активності та рентабельності його діяльності [13].

Аналіз фінансового стану підприємства здійснюється за такими напрямками: оцінка майнового стану; аналіз показників ліквідності, фінансової стійкості та ділової активності [25]. Показники, що характеризують фінансовий стан ПрАТ «Пирятинський сирзавод» наведені в табл. 3.2.

Аналізуючи показники майнового стану слід відмітити, що коефіцієнт зносу, який показує, яка частина основних засобів, що використовується у господарському процесі, зношена, змінюється по роках. Так, найбільший рівень зносу основних засобів відмічається у 2017 році, при цьому значення даного показника ставило 0,055. Відповідно, коефіцієнт господарської придатності, який вказує скільки основних засобів придатні для використання в господарській діяльності, за період аналізу на товаристві знаходиться в межах від 0,994 до 0,995.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства має становити не менше 0,5, найближчим до цього показника був 2017 рік, у якому він становив 0,141, що негативно оцінює майновий стан підприємства.

За результатами таблиці, можемо проаналізувати коефіцієнт співвідношення оборотних до необоротних активів, бачимо, що значення даного показника поступово збільшується з 5,166 у 2016 році, 6,002 у 2017 році, і найбільшим він виявився у 2018 році і становив 6,144, тобто у структурі активів

ПрАТ «Пирятинський сирзавод» переважають оборотні активи, що пов'язано із технологічними процесами виробництва продукції.

Таблиця 3.2 – Аналіз фінансового стану ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за період 2016-2018 рр.

Показник	Рік			Відхилення 2018 р. до 2016 р., +/-
	2016	2017	2018	
Показники майнового стану				
Коефіцієнт зносу	0,054	0,055	0,008	-0,046
Коефіцієнт господарської придатності	0,946	0,944	0,992	-0,046
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	0,136	0,141	0,137	0,001
Коефіцієнт співвідношення оборотних до необоротних активів	5,116	6,002	6,144	1,028
Показники ліквідності				
Коефіцієнт покриття	1,759	1,770	1,248	-0,511
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,451	1,314	0,857	-0,605
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,531	0,636	0,292	-0,239
Чистий оборотний капітал, тис. грн.	157701	201279	96388	-61313
Показники фінансової стійкості				
Коефіцієнт автономії	0,381	0,487	0,260	-0,121
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,524	0,516	0,311	-0,213
Коефіцієнт фінансування	2,622	2,052	3,849	1,227
Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом	0,260	0,401	0,139	-0,121
Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,946	0,765	0,657	-0,289
Показники ділової активності				
Коефіцієнт оборотності активів	2,709	3,672	3,408	0,699
Коефіцієнт оборотності основних засобів	19,191	22,363	20,988	1,797
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	4,985	3,539	7,889	2,904
Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів	12,165	14,044	18,65	6,485
Коефіцієнт оборотності дебіторської заборгованості	13,67	16,593	16,60	2,93
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	5,719	5,474	4,476	-1,243
Операційний цикл, днів	56	47	55	-1
Фінансовий цикл, днів	50	18	25	-25

Далі можемо проаналізувати показники ліквідності, при цьому, якщо значення даних індикаторів знаходяться в межах нормативів, то це свідчить що структура капіталу збалансована, тобто дана група показників характеризує здатність ПрАТ «Пирятинський сирзавод» вчасно розраховуватись за своїми боргами і правильно організувати готівкові і безготівкові розрахунки.

Коефіцієнт покриття має значення вище нормативної одиниці, найбільшим показник виявився у 2017 і становив 1,770.

Коефіцієнт швидкої ліквідності знаходить в межах нормативу, найбільшим показник був у 2016 році і становив 1,451, таке значення вказує на достатність ліквідних оборотних коштів для вчасного розрахунку з своїми зобов'язаннями. Однак, даний показник має тенденцію до зниження, що може вказувати на певні труднощі при здійсненні розрахунків на підприємстві в майбутньому.

Коефіцієнти абсолютної ліквідності мають дещо вищі значення ніж нормативний показник, найбільшим він був у 2017 році і становив 0,636, але до 2018 р. знизився 0,291, що є більш оптимальним значенням, перевищення від норми свідчить про проблеми в компанії з стратегією управління фінансовими ресурсами.

Даний показник свідчить про достатність грошових коштів для негайного покриття поточних фінансових зобов'язань товариства.

Аналізуючи показники фінансової стійкості, наведені у таблиці 2.2, можемо зробити висновок про погіршення фінансової стійкості на підприємстві. Так, коефіцієнт автономії не відповідає нормативному значенню, у 2018 році він був в два рази менший за нормативний і становив 0,260, що свідчить про ненадійний фінансовий стан «ПрАТ Пирятинський сирзавод», який характеризується зменшенням внутрішніх джерел фінансування господарської діяльності товариства.

Значення показника фінансової стійкості знижується по роках, якщо у 2016 р. рівень даного показника дорівнював 0,524, то у 2018 він знижується на 0,213 і відповідає значенню 0,311. Тобто підприємство має недостатньо власних фінансових ресурсів, що може свідчити про його нестійкий фінансовий стан.

Коефіцієнт фінансування показує скільки позикових коштів має підприємство на одиницю власного капіталу, це значить що можемо спостерігати на скільки підприємство залежне від зовнішніх джерел фінансування. Динаміка даного показника має чітку тенденцію до зростання і, найбільш залежним підприємство було у 2018 році, так як його значення становило 3,849.

Коефіцієнт забезпеченості власним оборотним капіталом коливається, але в 2018 році значно знижується до 0,139, тобто компанія здатна профінансувати всього лише 13 % оборотних активів. Спостерігаємо залежність від позикового капіталу.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу поступово знижується з кожним роком, відносне відхилення з 2018 до 2016 року має значення -0,289, потрібно працювати в напрямі збагачення власними ресурсами.

Коефіцієнт оборотності активів демонструє ефективність використання активів ПрАТ «Пирятинський сирзавод». Дані проаналізовані в таблиці 3.2, показують що ефективність використання активів до 2017 року підвищувалася, порівнюючи 2018 до 2016 року бачимо що показник збільшився на 0,699, у 2017 році на кожному залучену гривню було надано послуг на суму 3,67 гривень, у 2018 - 3,40 гривні, а у 2016 - 2,70 гривні.

Розглянемо коефіцієнт оборотності основних засобів, у 2016 на кожному гривню оборотних активів продано товарів на суму 19,19, у 2017 році показник зростає на 22,363, а у 2018 має тенденцію до зниження - 20,988, збільшення показника протягом досліджуваних 2016-2018 років є доброю ознакою, що свідчить про безперебійну, постійну роботу компанії.

Що стосується коефіцієнта оборотності власного капіталу ПрАТ «Пирятинський сирзавод», то його значення коливається, але у 2018 році відмічається найбільше значення, в кінці періоду вироблено товарів на суму 7,88 гривень на кожному залучену гривню, а значить дохід компанії повинен зростати.

Коефіцієнт оборотності матеріальних запасів з кожним роком змінюється, якщо у 2016 мало значення 12,165, то до 2018 це показник змінюється на 6,485, та становить 18,65.

У 2016 році дебіторська заборгованість ПрАТ «Пирятинський сирзавод» зробила 13,67 обороти, у 2017 – 16,59, а у 2018 – 16,60, це можна розглядати як позитивну тенденцію. Щодо оборотності кредиторської заборгованості можемо сказати що, показник протягом аналізованого періоду знижується, відносне відхилення 2018 до 2016 року становить 1,243.

Впродовж 2016-2018 років операційний цикл незначно знизився, на ефективність операційного процесу впливає зниження тривалості виробництва, так можемо зазначити що у 2017 році операційний цикл був найнижчим – 47 дні.

Для того щоб охарактеризувати фінансовий стан заводу використаємо нижченаведені показники у таблиці 3.3.

Таблиця 3.3 – Динаміка активів підприємства ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2016-2018 рр., тис. грн.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення (+;-) 2018 р. до 2016 р.	
				абсолютне, тис. грн.	відносне,%
1. Необоротні активи, всього	71460	77091	79049	1958	2,54
в т.ч.:					
- основні засоби	54995	68009	77018	22023	1,40
2. Оборотні активи, всього	365566	462746	485687	22941	4,96
в т.ч.:					
- запаси	63791	119144	152028	32884	27,60
- дебіторська заборгованість	191373	177317	220156	42839	24,16
- грошові кошти	110402	166285	113503	-52782	-31,74
Активи, всього	437026	539837	564736	24899	4,61

Для того щоб здійснити аналіз фінансового стану підприємства, потрібно проаналізувати склад і структуру майна підприємства. При здійсненні господарської діяльності підприємство має право розпоряджатися своїм майном, яке може бути в матеріальній і нематеріальній формах. За економічною сутністю майно поділяється на оборотні і необоротні активи.

З таблиці 3.3 випливає, що загальна сума майна підприємства у 2018 році в порівнянні з 2016 р. зросла на 29 %, що становить 127710 тис. грн., що є позитивним явищем, оскільки товариство нарощує свою матеріально-технічну базу.

Як бачимо, необоротні активи підприємства зросли найбільше у 2017 р., що в відносному значенні становило 7,88 %, та пов'язано із нарощенням незавершених капітальних інвестицій, також це свідчить про зношення основних засобів, які беруть участь у виробничому процесі, в результаті втрачаються

корисні властивості засобів праці, що буде потребувати нових витрат і обов'язкового переоснащення.

Аналіз оборотних активів підприємства вказує на зростання їх вартості, а особливо в період 2016-2017 років, за цей час показник збільшився на 97180 тис. грн., або 26,58% в відносному значенні, у період з 2017-2018 абсолютне значення показника склало 32884 тис. грн., - 4,96%, Запаси зросли з 63791 тис. грн., до 152028 тис. грн., так як продукція має не великі терміни зберігання, то матеріальними запасами стали: поліетилен, картонна та пластикова тара, наліпки, та ін.

Дебіторська заборгованість зросла на 24,16%, що має вплив на оборотність капіталу, вкладеного в активи підприємства, при цьому величина дебіторської заборгованості залежить від продажів, умов розрахунку з партнерами і їх платіжної дисципліни, претензійної роботи на підприємстві, це може вплинути на скорочення обсягів господарської діяльності. Але якщо налагодити багаторічну співпрацю з перевіреними покупцями, то збільшення заборгованості в сукупності з високим прибутком буде вказувати на розвиток підприємства з високими обсягами прибутковості, що вказує на позитивні моменти в роботі.

Показник руху грошових коштів у відносному значенні становив 50,62 %, а до 2018 р. вартість знизилась до 31,74% у відносному значенні та 52782 тис. грн., в абсолютному значенні. Грошові кошти від продажу продукції, що зараховані на банківські поточні рахунки і оприбутковані в касі є основними для підприємства. Фінансова стійкість, розмір прибутку, стан обігових коштів, своєчасність розрахунку з кредитними установами залежить від грошових надходжень.

На рис. 3.1 подано інформацію про структуру майна підприємства ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2016-2018 роки.

Як бачимо динаміка є стабільною, оборотні активи мають тенденцію до нарощення, а необоротні до зниження. У 2016 році оборотні активи становлять 83,6 % від вартості майна підприємства, у 2017 році показник зростав на 2,1 %, а у 2018 ще на 0,3 %. Отже, в структурі майна ПрАТ «Пирятинський сирзавод» переважають оборотні активи.

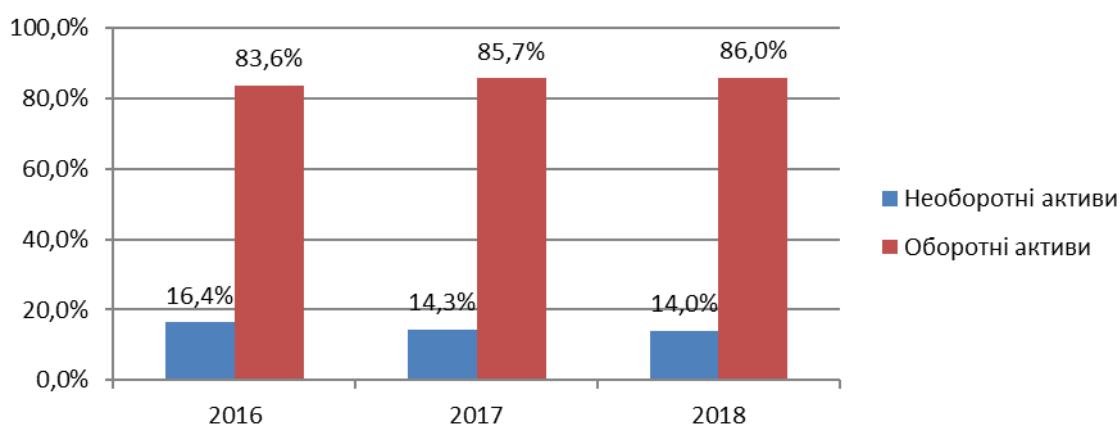


Рисунок 3.1 – Динаміка структури активів підприємства, %.

Таким чином, проведений аналіз фінансового стану ПрАТ «Пирятинський сирзавод» свідчить про те, що підприємство має незадовільний рівень використання майна, що характеризується, в першу чергу, високим рівнем зносу основних засобів. В той же час, підприємство є платоспроможним та ліквідним, однак, має незадовільні показники фінансової стійкості, що засвідчує його залежність від зовнішніх позикових джерел фінансування; показники ділової активності показують недостатність оборотного капіталу та характеризують невисокий рівень використання фінансових ресурсів.

4 Аналіз ефективності використання фінансового потенціалу ПрАТ «Пирятинський сирзавод»

Фінансовим потенціалом можна назвати сукупність власних і залучених фінансових ресурсів підприємства, та можливостей їхнього ефективного управління задля досягнення стратегічної цілі. Вивчимо рівень ефективності використання ресурсів ПрАТ «Пирятинський сирзавод». Ефективне використання фінансових ресурсів визначається у оборотності [29].

Стабільність фінансового стану підприємства залежить від правильності та доцільності вкладення фінансових ресурсів у активи, тому для проведення оцінки ефективності використання фінансового потенціалу необхідно проаналізувати склад та структуру пасиву підприємства. Динаміка основних формуючих елементів фінансових ресурсів ПрАТ «Пирятинський сирзавод» представлена в табл. 4.1.

Таблиця 4.1 – Динаміка пасивів ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за період 2016-2018 рр., тис. грн.

Показник	2016 р.	2017 р.	2018 р.	Відхилення (+;-) 2018 р. до 2016 р., тис. грн.
Власний капітал, всього	166682	263085	146725	-19957
в тому числі				
зарєєстрований капітал	13350	13350	13350	-
додатковий капітал	10785	10785	10818	33
резервний капітал	7840	7840	7840	-
нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	134707	231110	114717	-19990
Довгострокові забезпечення і зобов'язання, всього	62479	15285	28712	-33767
в тому числі	62479	15285	28712	-33767
інші довгострокові зобов'язання				
Поточні зобов'язання і забезпечення, всього	207865	261467	389299	181434
із них:				
короткострокові кредити банків	0	25000	28500	28500
кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	38896	53900	70314	31418
поточні зобов'язання за розрахунками	158797	178156	282183	123386
інші поточні зобов'язання	7298	4056	2486	-4812
Всього пасивів	437026	539837	564736	127710

Загальний розмір капіталу аналізованого підприємства у 2018 р. становив 564736 тис. грн., та засвідчує чітку тенденцію до зростання вартості капіталу. Слід відмітити, що в цілому капітал підприємства сформований за рахунок: власного капіталу, довгострокових забезпечень і зобов'язань та поточних забезпечень і зобов'язань.

Що стосується власного капіталу, то слід відмітити зменшення його суми протягом аналізованого періоду. Так, найбільшого значення власний капітал мав

у 2017 році, розмір якого становив 263085 тис. грн., а в 2018 р. в порівнянні з 2017 р. відбулось значне його скорочення на 116360 тис. грн. і обсяг власного капіталу скоротився до 146725 тис. грн. На такий стан вплинула, в першу чергу, збитковість діяльності товариства у 2018 році.

Зареєстрований пайовий капітал абсолютно не зазнав змін, протягом аналізованих трьох років становив 13350 тис. грн. Додатковий капітал збільшився тільки у 2018 році на 33 тис грн. порівнюючи з 2017 та 2016 роками, причиною могло стати розміщення акцій за ціною, що перевищує їх номінальну вартість, або безкоштовно одержані необоротні активи. Також не змінився обсяг і резервного капіталу, який протягом аналізованого періоду становив 7840 тис. грн.

Значні зміни у складі власного капіталу сталися в результаті такого показника як нерозподілений прибуток. Так, сума нерозподіленого прибутку у 2018 р. зменшилася на 19990 тис. грн., в порівнянні з 2016 роком, в результаті одержанні підприємством збитків від здійснення господарської діяльності.

Довгострокові забезпечення і зобов'язання, які на підприємстві представлені у вигляді інших довгострокових забезпечень і зобов'язань, порівнюючи з 2016 р. змінюються майже в половину, якщо у 2016 р. їх значення становило 62479 тис грн., то у 2018 р. їх сума зменшилася на 33767 грн., і становила 28712 тис грн.

Що стосується позикових коштів, то їх обсяг за аналізований період мав чітку тенденцію до зростання. У складі поточних зобов'язань і забезпечень підприємства слід виокремити такі групи як: короткострокові кредити банків; кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги; поточні зобов'язання за розрахунками; інші поточні зобов'язання.

Сума поточних зобов'язань і забезпечень у 2018 р. складала 389299 тис. грн, що у порівнянні з 2016 р. збільшилася на 181434 тис. грн., а відповідно до 2017 р. зросла на 53602 тис. грн. Таке зростання обсягу позикових коштів свідчить про значну зовнішню залежність підприємства, що в майбутньому може призвести до втрати фінансової самостійності. Також значне зростання даної складової у капіталі товариства свідчить про неефективність використання власного капіталу.

Для здійснення господарської діяльності підприємство залучає короткострокові кредити. Так, якщо у 2017 р. короткострокові кредити банків підприємства ПрАТ «Пирятинський сирзавод» становили 25000 тис. грн., то у 2018 р. їх обсяг зріс на 3500 тис. грн. і становив 28500 тис. грн.

Кредиторська заборгованість за товари, роботи і послуги мала постійну тенденцію до зростання на протязі аналізованого періоду. Так, якщо у 2016 р. сума товарної кредиторської заборгованості складала 38896 тис. грн, у 2017 р. її значення зросло на 15004 тис. грн., то у 2018 р. обсяг даного показника мав найбільше значення і становив 70314 тис. грн.

Така стаття пасивів як поточні зобов'язання за розрахунками збільшились на 123386 тис. грн., порівнюючи 2018 рік, в якому значення становило 282283 тис. грн., а у 2016 майже в двічі нижче – 158797 тис. грн.

Інші поточні зобов'язання за період аналізу мають тенденцію до скорочення. Так, у 2016 р. їх обсяг на підприємстві становив 7298 тис. грн., то у 2018 р. він скоротився на 4812 тис. грн.

Аналізуючи структуру пасивів необхідно відмітити, що у 2016 р. найбільшу питому вагу у складі джерел фінансування займали поточні зобов'язання і забезпечення, їх частка становила – 47,6 %, на власний капітал припадало 38,1 %, а довгострокові зобов'язання і забезпечення мали найменшу вагу – 14,3 %. Однак, у 2018 році відбулися значні зміни у структурі капіталу. Так, частка поточних зобов'язань і забезпечень зросла на 21,3 % в порівнянні з 2016 р. становила 68,9 %; питома вага власних джерел знизилася до 26,0 %, а довгострокові зобов'язання і забезпечення склали лише 5,1 %.

Таким чином, аналіз складу та структури капіталу засвідчив, що підприємство для здійснення фінансово-господарської діяльності активно залучає позикові фінансові ресурси, що може призвести до проблем ефективного використання фінансового потенціалу.

На наступному етапі проведемо оцінку достатності власного оборотного капіталу та інших джерел фінансових ресурсів для поповнення запасів та витрат,

тобто визначимо тип фінансової стійкості ПрАТ «Пирятинський сирзавод» (табл. 4.2).

Таблиця 4.2 – Визначення типу фінансової стійкості ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за період 2016-2018 рр., тис. грн.

Показник	Рік			Відхилення 2018 р. до 2016 р., +/-
	2016	2017	2018	
Власний капітал	166682	263085	146725	-19957
Необоротні активи	71460	77091	79049	7589
Власний оборотний капітал	95222	185994	67676	-27546
Довгострокові зобов'язання	62479	15285	28712	-33767
Наявність власних і довгострокових джерел покриття запасів	157701	201279	96388	-61313
Короткострокові зобов'язання	0	25000	28500	28500
Загальний обсяг основних джерел покриття запасів і витрат	157701	226279	124888	86354
Сума запасів і витрат	63791	119144	152028	88237
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів	31431	66850	-84352	52921
Надлишок (+) або нестача (-) власних оборотних коштів і довгострокових кредитів	93910	82135	-55640	-149550
Надлишок (+) або нестача (-) основних джерел покриття запасів і витрат	93910	107135	-27140	-121050
Тип фінансової стійкості	абсолютно стійкий	абсолютно стійкий	кризовий стан	x

Як свідчать дані наведені в табл. 4.2 за попередні два роки (2016-2017) ПрАТ «Пирятинський сирзавод» характеризується як абсолютно фінансово стійке, однак у 2018 році – мало кризовий фінансовий стан.

Якщо протягом 2016-2017 років на товаристві відмічався надлишок власного оборотного капіталу для формування запасів, надлишок власного оборотного капіталу, довгострокових кредитів та позик та надлишок власного оборотного капіталу, довгострокових, короткострокових кредитів та позик для формування запасів, то у 2018 р. порівняно з 2017 р. спостерігається нестача всіх абсолютних формуючих показників фінансової стійкості, через нестачу власного оборотного капіталу, зменшення власного капіталу та наявності збиткової діяльності в даному періоді.

Якщо охарактеризувати показник запасу стійкості фінансового стану ПрАТ «Пирятинський сирзавод», то він знижується із 32 днів в 2016 р., до 25 днів у 2017 р, та до -6 днів в 2018 р., що засвідчує критичний фінансовий стан підприємства. Отже, товариство не має достатніх власних фінансових ресурсів для здійснення господарської діяльності та характеризується неефективним використання наявного фінансового потенціалу.

Отже, розрахунок абсолютних показників фінансової стійкості товариства свідчить про те, що протягом досліджуваного періоду фінансовий стан організації – проблемний. Це означає що наявний підвищений ризик неповернення коштів акціонерам, у разі погіршення ринкової кон'юнктури платоспроможність ПрАТ «Пирятинський сирзавод» різко знизиться.

Оцінка ефективності використання фінансового потенціалу проводиться також і на основі аналізу ліквідності балансу підприємства. Ліквідність відображає здатність розраховуватися за зобов'язаннями наявними оборотними ресурсами, шляхом швидкого конвертування їх у грошові кошти. Показники ліквідності балансу підприємства ПрАТ «Пирятинський сирзавод» наведені нижче (табл. 4.3)[2].

Таблиця 4.3 – Ліквідність балансу ПрАТ «Пирятинський сирзавод»

Групування активів балансу	Рік			Групування пасивів балансу	Рік		
	2016	2017	2018		2016	2017	2018
Високоліквідні активи (А1)	110402	166225	113503	Найтерміновіші зобов'язання (П1)	207865	236467	360799
Швидколіквідні активи (А2)	224000	238886	297021	Короткострокові пасиви (П2)	0	25000	28500
Повільноліквідні активи (А3)	27075	51722	57460	Довгострокові пасиви (П3)	62479	15285	28712
Важколіквідні активи (А4)	71460	77091	79049	Постійні пасиви (П4)	166682	263085	146725
Баланс	437026	539837	564736	Баланс	437026	539837	564736

Проведений аналіз свідчить, що баланс товариства ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за період аналізу не є ліквідним, оскільки підприємство не має наявних

грошових коштів для того щоб в повному обсязі розрахуватися з кредиторами. Швидколіквідні активи перевищують короткострокові позики на 224000 тис. грн., в 2017 році – 213886 тис. грн., а 2018 – 268521 тис. грн. За 2017-2018 рр. ліквідними була третя група активів, що означає змогу ПрАТ «Пирятинський сирзавод» покривати довгострокові зобов'язання. Капітал підприємства перевищив важколіквідні активи на 95222 тис. грн. у 2016 році, на 185994 тис. грн. у 2017 році, і на 67676 тис. грн. у 2018 році.

З метою визначення ефективності ліквідності балансу визначимо показник загальної ліквідності ПрАТ «Пирятинський сирзавод». Так, у 2016 р. його значення становило 1,017; у 2017 р. – 1,188; і у 2018 р. відповідно – 0,728. Оптимальне значення даного показника повинно бути більше 1. Таким чином, значення даного показника свідчить про його зниження, що вказує на недостатній рівень ліквідності підприємства в 2018 році.

Здійснимо оцінку ефективність використання капіталу на основі відносних показники оборотності (табл. 4.4).

Таблиця 4.4 – Показники оборотності капіталу ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2016–2018 рр.

Назва показника	Роки			Відхилення (+;-) 2018 р. проти 2016 р.
	2016	2017	2018	
1. Оборотно́ість капіталу, днів	157	117	125	-32
2. Коефіцієнт оборотності капіталу	2,32	3,11	2,93	0,61
3. Коефіцієнт закріплення обігових коштів	0,43	0,32	0,34	-0,09

Проведений розрахунок показав покращення використання капіталу протягом аналізованого періоду. Так, оборотно́ість капіталу уповільнилася на 32 дня, коефіцієнт оборотності капіталу в 2016 році становив 2,32, а у 2018 році він зріс на 0,61 і становить 2,93, тобто маємо тенденцію до підвищення ефективності його використання. Стосовно коефіцієнта закріплення обігових коштів то його значення у 2018 р. було зафіксовано на рівні 0,34, при цьому протягом періоду аналізу він зменшується, що є позитивним явищем.

Важливе значення у створенні фінансового потенціалу має чистий фінансовий результат, порядок формування якого визначено у табл. 4.5. [36].

Таблиця 4.5 – Порядок формування чистого фінансового результату діяльності ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2016–2018 рр., тис. грн.

Показник	Рік			Відхилення (+;-) 2018 р. проти 2016 р.
	2016	2017	2018	
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1055413	1520951	1616516	561103
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	891792	1284651	1456698	564906
Валовий прибуток (збиток)	163621	236300	159818	-3803
Фінансовий результат до оподаткування	74277	117702	-16006	-90283
Чистий фінансовий результат (прибуток +, збиток –)	60031	96403	-16006	-76037
Рентабельність обороту, %	5,688	6,338	-0,990	-6,678

Здійснюючи іншу операційну, інвестиційну та фінансову діяльність товариство у 2016 та 2017 роках отримувало позитивний фінансовий результат (прибуток) до оподаткування. Що стосується 2018 р., то фінансовий результат до оподаткування різко знижується і чистий збиток становив 16006 тис. грн.

Якщо рентабельність обороту у 2016 р. була на рівні 5,6 %, у 2017 – 6,3 %, а у 2018 знижується до -0,99 %.

Проаналізуємо групу показників рентабельності, або коефіцієнти ефективності господарської діяльності підприємства. Виділяють декілька груп коефіцієнтів рентабельності: рентабельність активів, рентабельність власного капіталу, рентабельність позикового капіталу, рентабельність продажів, рентабельність продукції, рентабельність оборотних активів, рентабельність основних засобів (табл. 4.6) .

Як показують дані таблиці у 2016 і 2017 роках всі показники рентабельності мали позитивну динаміку і зростали відповідно до 2017 року. Це пов'язано із наявністю на товаристві валового прибутку та чистого прибутку, тобто підприємство мало прибуткову діяльність.

Таблиця 4.6 – Аналіз показників рентабельності ПрАТ «Пирятинський сирзавод» за 2016-2018 рр., %

Показник	Рік			Відхилення (+;-) 2018 р. проти 2016 р.
	2016	2017	2018	
Рентабельність активів	109,16	141,75	-20,78	-129,94
Рентабельність власного капіталу	13,22	19,74	-2,90	-16,12
Рентабельність позикового капіталу	15,41	23,28	-3,38	-18,79
Рентабельність продажів	5,69	6,34	-0,99	-6,68
Рентабельність продукції	6,73	7,50	-1,10	-7,83
Рентабельність оборотних активів	28,36	44,86	-7,81	-36,17
Рентабельність основних засобів	24,77	35,24	-4,61	-29,38

Зовсім інша ситуація склалася у 2018 році, оскільки діяльність підприємства мала збиткову природу. Тому, найнижчим рівнем збитковості характеризуються активи, із них збитковість оборотних активів також є вищою ніж ефективність основних засобів. Збитковість продукції і продажів мають найнижчі показники.

Отже, проведені розрахунки дозволили нам зробити загальний що протягом 2016-2018 років ПрАТ «Пирятинський сирзавод» мало неефективне використання фінансового потенціалу підприємства. Це відображається у наявності збитків від здійснення господарської діяльності у 2018 році; уповільненням оборотності активів, що спричинило додатковому потребу залучення оборотних активів в господарський процес; показники ліквідності балансу засвідчили недостатність високоліквідних активів у складі активів та зниження загального коефіцієнта ліквідності, що є погіршенням ліквідності підприємства; показники фінансової стійкості також виявили проблеми на підприємстві. Так, у 2018 році ПрАТ «Пирятинський сирзавод» знаходиться в кризовому фінансовому стані, що призвело до залучення додаткових джерел фінансування, та є наслідком не ефективного використання фінансового потенціалу підприємства.

Основним завданням ПрАТ «Пирятинський сирзавод» повинно бути ефективно використання своїх ресурсів, збільшувати прибутковість капіталу і обсяги виручки, для того щоб це реалізувати можемо запропонувати такі шляхи: підвищити кваліфікацію працівників, які відповідають за управління фінансами;

впровадження інформаційного забезпечення, ІТ-технологій необхідних для функціонування підприємства; ефективна маркетингова політика; стимулювання збуту і збільшення кількості покупців; позбутися перевищення витрат сировини і матеріалів, а також витрат від забракованої продукції; впровадити в роботу все наявне устаткування; скорегувати тактику діяльності підприємства [21].

Досягнути збільшення прибутковості можна зменшивши витрати на виробництво, або збільшивши дохід від збуту продукції покупцям. Однією з причин від'ємного прибутку ПрАТ «Пирятинський сирзавод» є недоотримання доходу від реалізації продукції. Це означає, що підприємству потрібно нарощувати клієнтську базу.

Таким чином, можемо зазначити, що ефективне використання фінансових ресурсів впливає на фінансовий потенціал підприємства, а саме на фінансову стійкість, його платоспроможність і ліквідність. Правильне і кваліфіковане управління його фінансовими ресурсами є основою його стабільності і подальшого розвитку.

ВИСНОВКИ

Отже, в дипломній роботі проведено дослідження сутності поняття «фінансовий потенціал», на нашу думку фінансовий потенціал підприємства це сукупність набутих і залучених ресурсів, які підприємство повинно використовувати з допомогою кваліфікованого менеджменту та професійних працівників для того, щоб стати лідером на ринку серед конкурентів.

Фінансовий потенціал підприємства займає провідну роль у здійсненні господарської діяльності, а саме забезпечує ефективність виробництва, дозволяє забезпечувати умови для реалізації ефективних рішень і створення стратегій. Потенціал дозволяє забезпечувати прибутковість і рентабельність бізнесу. Фінансовий потенціал має вплив на формування ринкового потенціалу, через наявні фінансові можливості щодо реалізації маркетингових досліджень, забезпечення гнучкої цінової політики, виходу на нові ринки збуту, скорочення витрат на виробництво, збут продукції і знаходження нових споживачів.

Фінансовий потенціал підприємства це сукупність фінансових ресурсів, які керівництво залучає в господарський процес, щоб проводити ефективне функціонування підприємства, для того щоб зайняти лідерські позиції. Як виявилось в економічній літературі немає єдиного підходу для методологічного діагностування фінансового потенціалу. Для того щоб виявити і оцінити можливості підприємства потрібно джерел і ресурсів фінансового походження. Для оцінки потенціалу потрібно оцінювати фінансову стійкість, що дасть змогу зрозуміти на скільки підприємство адаптується до умов зовнішнього середовища.

Провівши аналіз підприємства сирно-молочної промисловості, можемо зробити висновок, що підприємство має незадовільний рівень використання майна, причиною стало знос основних засобів. ПрАТ «Пирятинський сирзавод» є ліквідним а також платоспроможним, але має занадто низькі показники фінансової стійкості, адже має залежність від позик і кредитів.

Аналіз ефективності використання фінансового потенціалу ПрАТ «Пирятинський сирзавод» показав, що проведені розрахунки показали неефективне використання фінансового потенціалу, це доводиться наявністю збитків від здійснення господарської діяльності, показники фінансової стійкості виявили проблеми на підприємстві, аналіз характеризується уповільненням оборотності активів, показники ліквідності показали про недостатність високоліквідних активів. ПрАТ «Пирятинський сирзавод» в останньому аналізованому періоді знаходиться в кризовому стані, як наслідок у підприємства з'явилися позикові кошти, як наслідок маємо підприємство з неефективним використанням фінансового потенціалу підприємства. Досягнути максимального прибутку можна шляхом зменшення витрат і максимізації прибутку від реалізації.

Ефективність використання фінансових ресурсів має вплив на фінансову стійкість, платоспроможність і ліквідність. Стабільність підприємства залежить від грамотного управління фінансовими ресурсами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Ареф'єва О. В. Фінансовий менеджмент: навчально-методичний посібник. К. : ЄУФІМБ, 2004. 94 с.
2. Бачевський Б.Є., Заблодська В.І., Решетняк О.О. Потенціал і розвиток підприємства: навчальний посібник. Центр учбової літератури, 2009. 400 с.
3. Бикова В. Г. Фінансово-економічний потенціал підприємств загальнодержавного значення – оцінка і управління. Фінанси України. 2005. № 6. С. 56–61.
4. Білик М. Д., Павловська О. В., Притуляк Н. М., Невмержицька Н. Ю., Фінансовий аналіз: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2007. 592 с.
5. Бланк І. О. Фінансовий менеджмент : навч. пос.. К.: Ельга, 2008. 722 с.
6. Борнос В. Г. Формування механізму оптимізації структури капіталу та його вплив на фінансовий потенціал підприємства. Механізм регулювання економіки. 2010. Т. 1, № 3. С. 154–166.
7. Буряченко А. Є. Фінансовий потенціал регіонального розвитку: монографія. К.: КНЕУ, 2013. 342.
8. Відомості про ПрАТ «Пирятинський сирзавод». URL: <https://milkalliance.com.ua/company/inform/piryatinskij-sirzavod/> (дата звернення: 10.05.2020)
9. Гнатенко Є. П. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Миколаїв: 2019. 320 с.
10. Гончарова Ю. С. Методи та етапи оцінки фінансового потенціалу підприємства. URL: http://www.rusnauka.com/15_NPN_2013/Economics/10_138990.doc.htm (дата звернення: 18.05.2020).
11. Исаев Э.А. Финансовый потенциал крупного экономического региона (концепция, формирование и регулирования) М.: 2007. 206 с.
12. Каталог підприємств України, ПрАТ «Пирятинський сирзавод». URL: <http://rada.com.ua/ukr/catalog/13015/> (дата звернення: 10.05.2020).

13. Козачок І. А. Формування та управління ефективним використанням фінансових ресурсів підприємства. Гуманітарний вісник ЗДІА. 2011. № 47 С. 277–283.

14. Костирко Р. О., Тертична Н. В., Шевчук В. О. Комплексна оцінка вартості підприємства: монографія / за заг. ред. М. Г. Чумаченка. [2-ге вид., перероб. і доп.]. Х. : Фактор, 2008. – 278 с.

15. Краснокутська Н. С. Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібн. Центр навчальної літератури, 2005. 352 с.

16. Кунцевич В. О. Поняття фінансового потенціалу розвитку підприємства та його оцінки. Актуальні проблеми економіки. 2004. № 7(37). С. 123–130.

17. Мішина С. В. Методичне забезпечення оцінки ефективності використання фінансових ресурсів підприємства: науко-технічний збірник. 2009. №87. С. 272-278.

18. Мних Є. В. Фінансовий аналіз : підручник. Київ: КНТУ, 2014. 536 с.

19. Морщенок Т. С., Біляк О. М. Огляд підходів до визначення економічної сутності поняття «ефективність». *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. 2014. № 8. С. 82-89.

20. Назаренко А. С. Теоретичні підходи до визначення сутності економічної категорії «фінансовий потенціал» Економіка. Фінанси. Право. 2009. № 8. С. 22–29.

21. Островська О. А. Оцінка фінансового стану підприємств та шляхи її удосконалення: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.04.01. Київ, 2004. 26 с.

22. Паенко Т. В. Налоговое регулирование в контексте формирования финансового потенциала на предприятии. *Бізнес-інформ*. 2009. № 9. С. 96–98.

23. Парацій О. Аналіз фінансового потенціалу підприємства. *Наукові записки УАД* : наук.-техн. зб. 2005. № 14. С. 18-21.

24. Плікус І. Й. Потенціал підприємства, його оцінка й трансформація: економічна та бухгалтерська інтерпретація. *Фінанси України*. 2012. №4. с. 91-105.

25. Подольська О. В., Яріш О. В. Фінансовий аналіз: навч. пос. К.: Центр навчальної літератури, 2007. 488 с.

26. Сафонов Ю. М., Завізнена Н. С. Управління потенціалом підприємства: навч. пос. Одеса: 2011. 234 с.

27. Сердюк-Копчекчі Ю. В. Механізм управління фінансовим потенціалом промислових підприємств: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук: спец. 08.00.08. Донецьк, 2008. 16 с.

28. Старовойтов М.К., Фомин П.А. Практический инструментарий организации управления промышленным предприятием: монографія. М.: Высшая школа, 2002. 267 с.

29. Стецюк П. А. Методичні аспекти оцінки фінансового потенціалу сільськогосподарських підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету: Сер. «Фінанси і кредит»*. 2009. № 1. С. 11–17. URL: http://www.agrofin.com.ua/files/spa_02.pdf

30. Стецюк П.А. Теорія і практика управління фінансовими ресурсами сільськогосподарських підприємств: монографія. К.: ННЦ «Інститут аграрної економіки», 2008. 386 с.

31. Стоянова, Е. С. Финансовый менеджмент: теория и практика: *Молодіжний науковий вісник УАБС НБУ*. 2006. №2/2012 156. С. 656.

32. Таксира К. И., Сычева Н. Г. Финансовый баланс территории и его использование: *Финансы и статистика* / под ред. Н. Г. Сычова. 2003. 336 с.

33. Терещенко Е. Ю. Економічна сутність фінансового потенціалу підприємства URL: http://www.confcontact.com/2008dec/7_tereschenko.htm (дата звернення: 30.04.2020).

34. Толпежніков Р. О. Сутність та методика оцінювання фінансового потенціалу підприємства. Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності. 2013. Вип. 2(1). С. 277-282.

35. Турчак В. В., Чежинська С. Д. Методика оцінки фінансового потенціалу підприємства в сучасних умовах господарювання. 2014. №8(11). С. 49-52.

36. Федонін О. С., Рєпіна І. М., Олексюк О. І., Потенціал підприємства: формування та оцінка: навч. посібн. К.: КНЕУ, 2004. 316 с.

37. Фурик В. Г., Кулик І. М. Фінанси підприємств: практикум. Фінансово-економічна характеристика підприємства. URL: https://web.posibnyky.vntu.edu.ua/fmib/11furik_finansy_pidpryyemstv_praktykum/1.htm

38. Шеремет А. Д., Сайфулин Р. С., Негашев Е. В. Методика фінансового аналізу: учеб. и практ. пособие. М.: ИНФРА-М, 2007. 207 с.

39. Фінансовий аналіз : навчальний посібник / За заг. ред. Школьник І. О. [І. О. Школьник, І. М. Боярко, О. В. Дейнека та ін.] К. : «Центр учбової літератури», 2016. 368 с.

40. Юдін М. А. Фінансовий потенціал машинобудівного підприємства. URL:http://www.dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/10472/st_48_27.pdf?sequence=1.